

राष्ट्रीय शिक्षा नीति 2020 के आधार पर निर्मित

पाठ्यक्रम

आचार्य तृतीय सत्रार्थ अद्वैतवेदान्त

केन्द्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

[संसद के अधिनियम द्वारा स्थापित]

जनकपुरी नई दिल्ली

अद्वैतवेदान्त

पत्र संख्या - DSCC - 24

पाठ्यक्रम विवरणम्

ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्यम्, प्रथमाध्यायस्य तृतीय-चतुर्थपादौ

भाग - 1	क्रेडिट - 1	यूनिट - 1	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

द्युभवाद्यायतनस्य ब्रह्मत्वनिर्णयः, भूम-अक्षरयोः स्वरूपम्, ईक्षतिकर्मणः ब्रह्मत्वनिर्णयः, दहरस्वरूपम्

भाग - 2	क्रेडिट - 1	यूनिट - 2	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

अनुकृतेः सर्वावभासकस्य ब्रह्मत्वनिर्धारणम्, अङ्गुष्ठमात्रस्य स्वरूपम्, देवतानां ब्रह्मविद्यासु अधिकारनिर्णयः, संवर्गविद्यायां सन्दिग्धपदार्थनिर्णयः, यदिदं किञ्च इति वाक्यार्थनिर्णयः।

भाग - 3	क्रेडिट - 1	यूनिट - 3	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

ज्योतिः स्वरूपम्, ज्योतिः-आकाशयोः स्वरूपम्, कतम आत्मेति इत्यादिवाक्यसमुदायस्य तात्पर्यनिर्णयः, काठकश्रुतिगत-अव्यक्तपदार्थविचारः, अजामेकाम् इति श्रुत्यर्थविचारः

भाग - 4	क्रेडिट - 1	यूनिट - 4	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

सङ्ख्योपसङ्ग्रहादपि प्रधानस्य शब्दवत्वासिद्धिः, कारणत्वेन ब्रह्मणः सर्ववेदान्तप्रतिपाद्यत्वम्, यो वै बालाक इत्यादि वाक्ये कर्मशब्दस्य जगद्वाचित्वम्, मैत्रेयीब्राह्मणगतवाक्यानां परमात्मपरत्वम्, ब्रह्मणः जगत्प्रकृतित्वसिद्धिः।

पाठ्य/सन्दर्भग्रन्थाः -

1. ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्यम्, स्वामीगम्भीरानन्दः (शाङ्करभाष्यस्य आङ्गलानुवादकः)
2. BrahmasutraShankaraBhasya, Badarayana'sBrahmasutras with Shankaracharya's Commentary, Translated by Vasudeva Mahadeo Apte, Popular Book Depot.
3. BrahmasutraBhasyaofSankaracarya, Translated by Swami Gambhirananda, Advaita Ashram.

अद्वैतवेदान्त

पत्र संख्या - DSCC - 25

पाठ्यक्रम विवरणम्

ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्यम्, द्वितीयाध्यायस्य तृतीय-चतुर्थपादौ

भाग - 1	क्रेडिट - 1	यूनिट - 1	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

वियदादीनां पञ्चभूतानाम् उत्पत्तिः, ब्रह्मणः उत्पत्त्यसम्भवः, प्रलयक्रमः।

भाग - 2	क्रेडिट - 1	यूनिट - 2	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

मन आदीनामुत्पत्तिः, आत्मनः उत्पत्तिरहितस्य जीवस्य औपाधिके जन्ममरणे, जीवात्मनः नित्यचैतन्यरूपत्वम्, उत्क्रान्त्यादिहेतुभिः जीवस्य अणुत्वशङ्का तन्निरासश्च ।

भाग - 3	क्रेडिट - 1	यूनिट - 3	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

जीवस्य कर्तृत्वविचारः, जीवस्य परमात्मांशत्वम्, प्राणानामुत्पत्ति-सङ्ख्या,-अणुत्व-श्रेष्ठत्वानां निर्धारणम्।

भाग - 4	क्रेडिट - 1	यूनिट - 4	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

प्राणस्य स्वरूपं तस्य श्रेष्ठत्वनिर्णयश्च, ज्योतिराध्यधिष्ठितानां प्राणानां प्रवृत्तिः, प्राणानां तत्त्वान्तरत्वनिर्णयः, परमेश्वरस्य नामरूपव्याकरणकर्तृत्वम्।

पाठ्य/सन्दर्भग्रन्थाः -

1. ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्यम्, स्वामीगम्भीरानन्दः (शाङ्करभाष्यस्य आङ्गलानुवादकः)
2. BrahmasutraShankaraBhasya, Badarayana'sBrahmasutras with Shankaracharya's Commentary, Translated by Vasudeva Mahadeo Apte, Popular Book Depot.
3. BrahmasutraBhasyaofSankaracarya, Translated by Swami Gambhirananda, Advaita Ashram.

अद्वैतवेदान्त

पत्र संख्या - DSCC - 26

पाठ्यक्रम विवरणम्

अद्वैतसिद्धिः (आदितः मिथ्यात्वमिथ्यात्वपर्यन्तम्)

भाग - 1	क्रेडिट - 1	यूनिट - 1	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

ग्रन्थपरिचयः, मङ्गलश्लोकार्थविचारः, विप्रतिपत्तिवाक्यम्, पक्षतावच्छेदकम्, प्रथममिथ्यात्वलक्षणस्य पूर्वपक्षः ।

भाग - 2	क्रेडिट - 1	यूनिट - 2	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

प्रथममिथ्यात्वलक्षणस्य सिद्धान्तपक्षे व्याघाताप्रसक्तिः, अंशतः सिद्धसाधनाभावः, सत्त्वनिरूपणम्, द्वितीयमिथ्यात्वलक्षणम्, निषेधप्रतियोगित्वम्, त्रैकालिकनिषेधस्वरूपम्, द्वितीयमिथ्यात्वलक्षणस्य अतिव्याप्तिपरिहारः।

भाग - 3	क्रेडिट - 1	यूनिट - 3	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

द्वितीयलक्षणपरिष्कारस्य अनपेक्षता, असत्त्वापाताभावः, व्यावहारिकप्रातिभासिककार्यविवेचनम्, उपाधिपदार्थः, ब्रह्मणः सर्वधर्माभावरूपत्वम्, तृतीयमिथ्यात्वलक्षणम्, अवस्थितिद्वैविध्यम्, ज्ञाननिवर्त्यत्वस्य अन्ये प्रकाराः ।

भाग - 4	क्रेडिट - 1	यूनिट - 4	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

चतुर्थलक्षणस्य द्वितीयलक्षणात् भेदः, असद्वादनिरासः, पञ्चममिथ्यात्वलक्षणम्, मिथ्यात्वामिथ्यात्वम्, समसत्ताक-विषमसत्ताकत्वनिरूपणम् ।

पाठ्य/सन्दर्भग्रन्थाः -

1. अद्वैतसिद्धिसिद्धान्तसारः, पण्डितप्रवरश्रीसदानन्दव्यासप्रणीतः तत्कृतव्याख्यासमलङ्कृतश्च, महामहोपाध्यायः लक्ष्मण शास्त्री द्रविडः, चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी।
2. Advaitasiddhi of Madhusudan Saraswati, English Translation by Ganganath Jha, Sri Satguru Publications
3. Advaita Siddhi, A critical study, k. Maheswaran, Sri Satguru Publications.

अद्वैतवेदान्त

पत्र संख्या - DSCC - 27

पाठ्यक्रम विवरणम्

भामती (द्वितीयसूत्रादारभ्य चतुर्थसूत्रपर्यन्तम्)

भाग - 1	क्रेडिट - 1	यूनिट - 1	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

भामतीदिशा जन्मादिसूत्रार्थः, श्रुतिसम्मताः तर्काः, शास्त्रयोनित्वसूत्रार्थः, ब्रह्मणः सर्वज्ञत्वं शास्त्रप्रमाणकत्वं च ।

भाग - 2	क्रेडिट - 1	यूनिट - 2	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

ब्रह्मणःशास्त्रप्रमाणकत्वे पूर्वपक्षः, समन्वयसूत्रार्थः, ब्रह्मणः शास्त्रप्रमाणकत्वसमर्थनम्, वेदान्तवाक्यानाम् अर्थवादवैलक्षण्यम् ।

भाग - 3	क्रेडिट - 1	यूनिट - 3	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

ब्रह्मणःप्रतिपत्तिविधिविषयत्वम्, वेदान्तानां कार्यपरत्वम्, कर्मब्रह्मविद्याफलयोः वैलक्षण्यम्, परिणामिनित्यत्वनिरासः ।

भाग - 4	क्रेडिट - 1	यूनिट - 4	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

ब्रह्मणः कर्मब्रह्मविद्याफलवैलक्षण्यम्, ब्रह्मज्ञानस्य सम्पदादिरूपत्वनिरासः, सिद्धार्थबोधकानां वाक्यानां सार्थक्यम्, निषेधवाक्यानां निवृत्तिपरत्वम् ।

पाठ्य/सन्दर्भग्रन्थाः -

1. ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्यम्, परिमल-कल्पतरु-भामतीटीकात्रयोपेतम्, श्रीमदनन्तकृष्णशास्त्री, चौखम्बा कृष्णदास अकादमी, वाराणसी।
2. ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्यम् (एकादशटीकासंयुतम्), प्रो. योगेश्वरदत्तशर्मा (सम्पादकः), नाग प्रकाशकः, दिल्ली।
3. BrahmasutraBhasyaofSankaracarya, Translated by Swami Gambhirananda, Advaita Ashram.